

UZASADNIENIE

1. Cele projektu

Celem projektu ustawy jest dostosowanie prawa polskiego do postanowień decyzji ramowej Rady 2008/909/WSiSW z dnia 27 listopada 2008 r. o stosowaniu zasady wzajemnego uznawania do wyroków skazujących na karę pozbawienia wolności lub inny środek polegający na pozbawieniu wolności – w celu wykonania tych wyroków w Unii Europejskiej (dalej: jako decyzja ramowa o przekazywaniu skazanych na karę pozbawienia wolności)¹⁾, która nakłada na Rzeczpospolitą Polską, jako państwo członkowskie Unii Europejskiej, obowiązek wprowadzenia do krajowego porządku prawnego przepisów umożliwiających wykonywanie kar pozbawienia wolności bezpośrednio na podstawie orzeczeń sądów innych państw członkowskich UE. Projekt stanowi również implementację decyzji ramowej Rady 2008/947/WSiSW z dnia 27 listopada 2008 r. o stosowaniu zasady wzajemnego uznawania do wyroków i decyzji w sprawie zawieszenia lub warunkowego zwolnienia w celu nadzorowania przestrzegania warunków zawieszenia i obowiązków wynikających z kar alternatywnych (w dalszej części: decyzja ramowa o probacji)²⁾.

Generalnym celem współpracy policyjnej i sądowej w Unii Europejskiej jest zapewnienie wszystkim obywatelom wysokiego poziomu bezpieczeństwa. W tym zakresie podstawową rolę odgrywa zasada wzajemnego uznawania orzeczeń sądowych, zawarta w konkluzjach z posiedzenia Rady Europejskiej w Tampere z dnia 15 i 16 października 1999 r., potwierdzona następnie w programie haskim z dnia 4 i 5 listopada 2004 r. na rzecz wzmocnienia wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości w Unii Europejskiej. Konsekwencją jest proces zmiany podstaw współpracy w sprawach karnych między państwami członkowskimi, z tradycyjnych mechanizmów prawnomiędzynarodowych na akty prawne opierające się na wzajemnym uznawaniu orzeczeń w sprawach karnych. W ten sposób współpraca ta zostaje znacznie uproszczona, co łączy się z istotnym przyspieszeniem

¹⁾ Dz. Urz. UE L 327 z 05.12.2008 r., str. 27.

²⁾ Dz. Urz. UE L 337 z 16.12.2008 r., str. 102.

procedowania w sprawach karnych ze stosunków międzynarodowych. Powołane decyzje ramowe stanowią kolejne akty prawne UE z zakresu współpracy policyjnej i sądowej w sprawach karnych, urzeczywistniające zasadę wzajemnego uznawania orzeczeń.

Celem nowelizacji jest także wprowadzenie regulacji dotyczących współpracy polskiej prokuratury z organem Unii Europejskiej – Eurojustem, którego struktura, w celu zwiększenia skuteczności, została rozbudowana w zakresie krajowych systemów koordynacyjnych na mocy decyzji Rady 2009/426/WSiSW z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie wzmocnienia Eurojustu i w sprawie zmiany decyzji 2002/187/WSiSW ustanawiającej Eurojust w celu zintensyfikowania walki z poważną przestępczością (dalej jako: „nowa decyzja o Eurojust”)³⁾.

2. Zmiany w ustawie – Kodeks postępowania karnego, w zakresie dotyczącym wykonania orzeczeń skazujących na karę pozbawienia wolności

Tradycyjna procedura, wskazana w rozdziale 66 Kodeksu postępowania karnego „Przejęcie i przekazanie orzeczeń do wykonania” przewiduje, że w razie otrzymania wniosku państwa obcego o wykonanie kary pozbawienia wolności lub środka polegającego na pozbawieniu wolności Minister Sprawiedliwości zwraca się do właściwego sądu o wydanie postanowienia w przedmiocie dopuszczalności przejęcia orzeczenia do wykonania w Rzeczypospolitej Polskiej (art. 609 § 1 i 2 K.p.k.). Po przejęciu orzeczenia do wykonania, sąd określa kwalifikację prawną według prawa polskiego oraz karę i środek podlegający wykonaniu, a także dokonuje ewentualnego zaliczenia kar lub środków już wykonanych za granicą oraz przeliczenia na polską walutę wysokości orzeczonej tam grzywny (art. 611c § 1 – 3 K.p.k.). Następuje tym samym przekształcenie orzeczenia organu obcego państwa w orzeczenie sądu polskiego, przez co faktycznie wykonaniu podlega orzeczenie krajowe.

Tymczasem instrumenty Unii Europejskiej opierające się na zasadzie wzajemnego uznawania orzeczeń, zakładają, iż sąd krajowy ma obowiązek spowodować wykonanie orzeczenia organu państwa obcego „w najkrótszym możliwym terminie”. Procedura ta,

³⁾ Dz. Urz. UE L z 2009 r., Nr 138, s. 14.

z założenia, ma być jak najbliższa krajowej procedurze wykonawczej, w której zastosowanie znajdują niemal wyłącznie dotychczas istniejące regulacje prawne państwa wykonania orzeczenia. Zasadę tę podkreślono w art. 17 decyzji ramowej o przekazywaniu skazanych na karę pozbawienia wolności.

Decyzja ramowa opiera się na następujących założeniach:

- zmiana metody przekazywania skazanych z klasycznej pomocy prawnej na wzajemne uznawanie orzeczeń (podobnie jak przejście z modelu ekstradycji na ENA); decyzja o przejściu skazanego stanowi zobowiązanie, którego odmowa jest możliwa jedynie w enumeratywnie wyliczonych przypadkach,
- wyłączenie roli organu centralnego (ministerstwa sprawiedliwości) i przekazanie obrotu bezpośrednio sądom lub innym właściwym organom,
- wyłączenie, co do zasady, warunku zgody państwa wykonania (wyjątkowo zgoda byłaby wymagana w razie przekazania do państwa innego niż to, którego skazany jest obywatelem i w którym zamieszkuje lub do którego zostałby wydalony),
- znaczne ograniczenie warunku zgody skazanego (zgoda nie byłaby wymagana w razie przekazania do państwa, którego skazany jest obywatelem i w którym zamieszkuje, do którego zostałby wydalony lub do którego uciekł),
- określenie wiążących terminów podjęcia decyzji w przedmiocie uznania wyroku i wykonania kary (90 dni) oraz transferu skazanego (30 dni).

Zasadnicze różnice proceduralne między dotychczasowymi rozwiązaniami a przepisami decyzji ramowej o przekazywaniu skazanych na karę pozbawienia wolności spowodowały konieczność systematycznego wyodrębnienia nowych przepisów. W związku z tym postanowiono o zamieszczeniu regulacji implementujących decyzję ramową w nowych rozdziałach 66f i 66g, w art. 611t – 611ts Kodeksu postępowania karnego. Analogiczne rozwiązanie przyjęto przez dodanie do Kodeksu postępowania karnego rozdziałów 66a i 66b w związku z implementacją decyzji ramowej Rady 2005/214/WSiSW z dnia 24 lutego 2005 r. w sprawie stosowania zasady wzajemnego uznawania do kar o charakterze pieniężnym (dalej jako decyzja ramowa o karach pieniężnych)⁴⁾ oraz rozdziałów 66c i 66d w związku z implementacją decyzji ramowej Rady 2006/783/WSiSW

⁴⁾ Dz. Urz. UE L z 2005 r., Nr 76, s. 16.

z dnia 6 października 2006 r. w sprawie stosowania zasady wzajemnego uznawania do nakazów konfiskaty (dalej jako: decyzja ramowa o nakazach konfiskaty)⁵⁾.

Projektowany rozdział 66f odnosi się do wystąpienia przez polski sąd do właściwych organów innych państw członkowskich UE o bezpośrednie wykonanie prawomocnych orzeczeń dotyczących kary pozbawienia wolności.

W art. 611t określa się warunki wszczęcia procedury przekazania wydanego w Polsce prawomocnego orzeczenia dotyczącego kary pozbawienia wolności. Należą do nich stwierdzenie pobytu skazanego w Polsce lub na terytorium państwa wykonania orzeczenia, zgoda skazanego (w wypadkach, gdy jest ona niezbędna) oraz przekazanie do jednego z państw członkowskich Unii Europejskiej, określonych w decyzji ramowej (art. 4 ust. 1 lit. a – c). Są to:

- państwo członkowskie, którego skazany jest obywatelem i w którym mieszka, przy czym, zgodnie z punktem 17 preambuły do decyzji ramowej 2008/909/WSiSW, miejsce, gdzie dana osoba mieszka oznacza miejsce, z którym ta osoba jest związana nie tylko przez miejsce pobytu, lecz również przez rodzinę, więzi społeczne i zawodowe,
- państwo członkowskie, którego skazany jest obywatelem, ale w którym nie mieszka i do którego skazany będzie wydalony po odbyciu kary lub zwolnieniu z zakładu karnego na podstawie prawomocnej decyzji o wydaleniu,
- państwo członkowskie inne niż określone w lit. a i b.

W wypadku, gdy skazany nie przebywa w Polsce, sąd ustala miejsce jego pobytu. Właściwym sądem do orzekania w przedmiocie wydania orzeczenia jest sąd okręgowy. Wskazanie sądu okręgowego wynika z konieczności zachowania spójności z regulacjami dotyczącymi obrotu prawnego w odniesieniu do osób pozbawionych wolności. Zarówno w procedurze wydania oraz przewozu osób ściganych lub skazanych (określonej w rozdziale 65 Kodeksu postępowania karnego), jak również w procedurze przejścia i przekazania orzeczeń do wykonania (określonej w rozdziale 66 Kodeksu postępowania karnego), a także

⁵⁾ Dz. Urz. UE L 328 z 2006 r. str. 59.

w procedurze wydania i wykonania europejskiego nakazu aresztowania (rozdziały 65a i 65b Kodeksu postępowania karnego) przewidziano właściwość sądu okręgowego.

Przekazanie orzeczenia następuje do właściwego organu państwa wykonania orzeczenia. Kwestię, który organ jest właściwy, rozstrzyga dane państwo członkowskie (art. 2 ust. 1 decyzji ramowej o przekazywaniu skazanych na karę pozbawienia wolności). Powoduje to, że chociaż właściwym organem w Polsce będzie sąd okręgowy, nie znaczy to, iż takie same unormowanie zostanie przyjęte w innych państwach członkowskich. Możliwość taka została wprost przewidziana w art. 5 ust. 1 decyzji ramowej o przekazywaniu skazanych na karę pozbawienia wolności, ustanawiającym bezpośrednią drogę przekazania orzeczenia między właściwymi organami państwa wydania i wykonania orzeczenia. Dokładne ustalenie organów wyznaczonych w innych państwach członkowskich nastąpi po udostępnieniu przez Sekretariat Generalny Rady otrzymanych informacji od poszczególnych państw członkowskich UE.

Przekazanie następuje, przede wszystkim w oparciu o przesłankę obywatelstwa skazanego. Z uwagi jednak na to, że celem decyzji ramowej jest przekazanie skazanego w celu realizacji wychowawczych i zapobiegawczych celów kary, możliwe jest przekazanie orzeczenia również do państwa członkowskiego UE, w którym przebywa, lecz którego obywatelstwa nie posiada. W takim wypadku niezbędne jest jednak uzyskanie zgody właściwego organu tego państwa (art. 611t § 3 pkt 3).

Kolejnym elementem niezbędnym dla możliwości wystąpienia do państwa wykonania orzeczenia jest uzyskanie zgody skazanego na przekazanie. Wymóg ten aktualizuje się w sytuacji, gdy skazany przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Wyrażenie zgody na przekazanie może nastąpić zarówno w formie pisemnej, jak również ustnie do protokołu. W tym celu sąd wyznaczy posiedzenie, w którym udział będą mogli wziąć prokurator, skazany, jeżeli przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, i jego obrońca, jeżeli się na nie stawia. Wymóg uzyskania zgody ma charakter bezwzględny. Możliwe są bowiem sytuacje, gdy mimo pobytu skazanego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, nie stawia się on na posiedzenie lub odmówi złożenia oświadczenia w tym względzie. Uniemożliwi to polskiemu sądowi wystąpienie do państwa wykonania orzeczenia. Również w wypadku, gdy skazany nie zgodził się na przekazanie, sąd umorzy postępowanie w przedmiocie wystąpienia. O przekazaniu orzeczenia do państwa wykonania sąd

poinformuje skazanego, o ile przebywa on na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Jeżeli natomiast skazany przebywa na terytorium państwa wykonania orzeczenia, właściwy organ państwa wykonania podejmie odpowiednie czynności w celu uzyskania zgody skazanego na przekazanie (art. 4 ust. 1 i art. 6 ust. 1).

Od wymogu uzyskania zgody skazanego przewidziano trzy wyjątki w art. 6 ust. 2 decyzji ramowej, tj. gdy przekazanie następuje do:

1) państwa wykonania orzeczenia, którego skazany jest obywatelem i w którym posiada stałe lub czasowe miejsce pobytu,

2) państwa wykonania orzeczenia, do którego skazany będzie wydany po odbyciu kary lub zwolnieniu z zakładu karnego na podstawie prawomocnej decyzji o wydaleniu,

3) państwa wykonania orzeczenia, do którego skazany zbiegł z obawy przed toczącym się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej postępowaniem karnym lub obowiązkiem odbycia orzeczonej kary.

Uzasadnieniem możliwości wyłączenia zgody skazanego jest istnienie wzajemnego zaufania do systemów prawnych innych państw członkowskich, które umożliwia uznanie przez państwo wykonania decyzji podjętych przez organy państwa wydania. To zaufanie umożliwia odstąpienie od wymogu uzyskania zgody skazanego na przekazanie wyroku, niezależnie od konieczności zapewnienia mu odpowiednich gwarancji procesowych.

Przekazaniu podlega potwierdzony odpis wyroku poświadczony za zgodność z oryginałem wraz ze standardowym zaświadczeniem. Model zakładający dołączanie do orzeczenia ujednoliconego zaświadczenia został wprowadzony w decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi (dalej: decyzja ramowa w sprawie ENA)⁶⁾ i następnie powielany był w pozostałych decyzjach ramowych rozszerzających stosowanie zasady wzajemnego uznawania na inne obszary współpracy sądowej w sprawach karnych. Wzór zaświadczenia został zamieszczony w aneksie I do decyzji ramowej o przekazywaniu skazanych na karę pozbawienia wolności. Wzór zaświadczenia określi Minister Sprawiedliwości w drodze rozporządzenia, które powinno zawierać m.in. wskazanie

⁶⁾ Dz. Urz. WE L z 18.07.2002 r., Nr 190, s. 1.

państwa wydania, w tym sądu, który wydał orzeczenie, państwa wykonania orzeczenia, informacje dotyczące skazanego, powody wystąpienia do państwa wykonania orzeczenia, itd. Jego celem jest uporządkowanie informacji zawartych w wyroku w taki sposób, aby były one łatwe do pozyskania przez osobę, która nie zna reżimu prawnego, w jakim zapadł wyrok. Zaświadczenie powinno zostać przetłumaczone na język państwa wykonania. Odpis wyroku może być przekazany w oryginalnym brzmieniu. Przekazanie następuje zawsze tylko do jednego państwa członkowskiego.

W art. 611ta przewidziano procedurę konsultacji między polskim sądem i właściwym sądem lub innym organem państwa wykonania orzeczenia. Co do zasady ma ona charakter fakultatywny, tym niemniej w wypadku wystąpienia do państwa członkowskiego innego niż państwo obywatelstwa procedura konsultacji ma charakter obligatoryjny. Jeżeli w wyniku konsultacji okaże się, iż w rozważanym państwie wykonania orzeczenia nie uda się zrealizować wychowawczych i zapobiegawczych celów kary, sąd może albo odstąpić od wystąpienia, albo wycofać już wysłane wystąpienie.

Art. 611tb określa procedurę wystąpienia do państwa wykonania orzeczenia. Sąd ma obowiązek wyznaczyć posiedzenie, w którym ma prawo wziąć udział prokurator, skazany, jeżeli przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, i jego obrońca, jeżeli się na nie stawi. Celem posiedzenia jest uzyskanie oświadczenia skazanego w przedmiocie zgody na przekazanie, jeżeli przebywa on w Polsce. Oświadczenie może zostać udzielone ustnie do protokołu lub pisemnie. Z tego względu, jeżeli uzyskanie zgody jest niezbędne do wystąpienia do innego państwa członkowskiego, sąd odbiera od skazanego takie oświadczenie. Jeżeli skazany nie wyrazi zgody na przekazanie lub w wyniku obstrukcji nie złoży żadnego oświadczenia, zaś jego zgoda jest niezbędna, sąd umorzy postępowanie w przedmiocie wystąpienia. Jeżeli skazany wyrazi zgodę na przekazanie, sąd przesyła oświadczenie do państwa wykonania orzeczenia. Jeżeli natomiast sąd stwierdzi, iż skazany przebywa w innym państwie członkowskim UE, nie ma on obowiązku uzyskania zgody na przekazanie.

Decyzja w przedmiocie wystąpienia przybiera formę postanowienia. Na postanowienia zażalenie nie przysługuje. Uregulowanie niezaskarżalnego modelu postanowienia w przedmiocie wystąpienia ma na celu zachowanie spójności z analogicznymi

sytuacjami związanymi z wystąpieniem do innego państwa członkowskiego, zastosowanymi w art. 611fe K.p.k. w odniesieniu do wystąpienia o wykonanie orzeczenia o karach o charakterze pieniężnym i art. 611fs K.p.k. w odniesieniu do wystąpienia o wykonanie orzeczenia przepadku. Jeżeli skazany przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, sąd zawiadamia go o przekazaniu orzeczenia, zaś w innym wypadku przekazuje zawiadomienie wraz z zaświadczeniem do państwa wykonania orzeczenia.

Na podstawie art. 611tc sąd może zwrócić się do właściwego sądu lub innego organu państwa wykonania orzeczenia o informację o treści prawa obcego dotyczącego zasad warunkowego zwolnienia z odbycia kary zarówno przed wystąpieniem, jak i w późniejszym okresie. Zważywszy na to, że do wykonania przekazanej kary pozbawienia wolności zastosowanie ma prawo państwa wykonania orzeczenia, sąd może w wypadku znacznych rozbieżności w warunkach dotyczących wcześniejszego zwolnienia z odbycia kary, odstąpić od wystąpienia lub je cofnąć, ale również uzgodnić z właściwym organem państwa wykonania orzeczenia, iż zastosowanie będą miały przepisy prawa polskiego dotyczące warunkowego zwolnienia (art. 77 K.k. i dalsze). Sąd może odstąpić od wystąpienia lub je cofnąć także w wypadku zaistnienia innych przeszkód w państwie wykonania orzeczenia (np. darowanie przestępstwa na mocy amnestii). Nastąpić to może jedynie do momentu rozpoczęcia wykonywania kary w państwie wykonania orzeczenia.

Art. 611td stanowi transpozycję art. 22 decyzji ramowej o przekazywaniu skazanych na karę pozbawienia wolności, określającego skutki przekazania osoby skazanej. Art. 611td § 1 przewiduje, iż wystąpienie o wykonanie orzeczenia nie wstrzymuje postępowania wykonawczego. Dopiero uzyskanie od państwa wykonania orzeczenia informacji o rozpoczęciu wykonywania kary będzie stanowić podstawę zawieszenia postępowania wykonawczego. Jeżeli państwo wykonania orzeczenia poinformuje o zakończeniu wykonania kary, sąd polski podejmie postępowanie i umorzy je. Umorzenie postępowania nastąpi także wówczas, gdy w stosunku do sprawcy zapadło w innym państwie członkowskim i zostało wykonane prawomocne orzeczenie co do tego samego czynu. W wypadku otrzymania od właściwego organu państwa wykonania orzeczenia informacji o niemożności wykonania orzeczenia w całości albo części, sąd podejmuje zawieszone postępowanie w celu jego dalszego prowadzenia.

Jeżeli okazałoby się, iż z uwagi na rozbieżności w wysokości zagrożenia ustawowego za dane przestępstwo, w państwie wykonania orzeczenia odbyciu podlegałyby kara pozbawienia wolności w wymiarze znacznie niższym od orzeczonego w Polsce, sąd może uzgodnić z właściwym organem państwa wykonania orzeczenia, że w państwie tym nastąpi wykonanie tylko części orzeczonej kary pozbawienia wolności. Przekazanie części kary do odbycia nie może jednak skutkować wydłużeniem czasu trwania kary. Postępowanie wykonawcze zawiesza się wówczas do czasu przekazania skazanego w celu dalszego wykonywania kary na terytorium Polski, zaś okres pozbawienia wolności w innym państwie członkowskim UE zalicza się na poczet kary.

W art. 611te przewidziano, iż w wypadku uchylenia orzeczenia, o którym mowa w art. 611t § 1, na skutek kasacji albo wznowienia postępowania, ułaskawienia skazanego, darowania przestępstwa na mocy amnestii albo przedawnienia wykonania kary, sąd niezwłocznie zawiadamia o tym właściwy sąd lub inny organ państwa wykonania orzeczenia. Przepis stanowi transpozycję art. 20 decyzji ramowej o przekazywaniu skazanych na karę pozbawienia wolności, nakładającego na państwo wydania obowiązek poinformowania państwa wykonania orzeczenia o wszelkich decyzjach lub środkach, w wyniku których kara przestaje być wykonana.

Art. 611tf § 1 stanowi transpozycję art. 15 decyzji ramowej o przekazywaniu skazanych na karę pozbawienia wolności. Określa on terminy przekazania skazanego w wypadku uznania orzeczenia przez właściwy organ państwa wykonania orzeczenia. Powinno ono nastąpić w terminie 30 dni od uprawomocnienia się decyzji w przedmiocie wykonania orzeczenia. Jeżeli jednak przekazanie nie jest możliwe na skutek siły wyższej albo zagrożenia życia lub zdrowia tej osoby, przekazanie nastąpi w terminie 10 dni od nowo ustalonego terminu między polskim sądem i właściwym organem państwa wykonania orzeczenia.

Art. 611tf § 2 – 4 określa czynności konieczne do uzyskania zgody innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej na przewóz skazanego przez jego terytorium. W takim wypadku Minister Sprawiedliwości występuje z wnioskiem o udzielenie zezwolenia na przewóz, dołączając do niego zaświadczenie, o którym mowa w art. 611t § 6, przetłumaczone

na język urzędowy państwa wykonania orzeczenia albo na inny język wskazany przez to państwo. Minister Sprawiedliwości może jednak cofnąć wniosek o udzielenie zezwolenia na przewóz, gdyby z przewozem wiązała się możliwość ścigania skazanego lub wykonania kary pozbawienia wolności w związku z przestępstwami popełnionymi przed opuszczeniem przez niego terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Należy ponadto zauważyć, że projekt przewiduje możliwość wystąpienia przez sąd polski do innego państwa członkowskiego UE jedynie o wykonanie kary pozbawienia wolności, wyłączając tym samym możliwość wystąpienia o przekazanie wykonania środka zabezpieczającego polegającego na pozbawieniu wolności. Jest to pominięcie celowe, wynikające z faktu, iż środek taki jest orzekany bezterminowo, co zdaje się uniemożliwiać poddanie go procedurze przewidzianej w decyzji ramowej. Na marginesie należy odnotować, że formularz stanowiący załącznik do decyzji ramowej nie został przystosowany do przekazywania do wykonania orzeczeń o zastosowaniu bezterminowych środków zabezpieczających, co wskazuje, że omawiany instrument nie został skonstruowany z myślą o wykonywaniu również takich środków.

Projektowany rozdział 66g Kodeksu postępowania karnego odnosi się do wyroków skazujących na karę pozbawienia wolności, wydanych przez sądy państw członkowskich UE, które podlegać mają wykonaniu w Polsce.

Art. 611tg – 611tr regulują mechanizm wykonywania przez polskie sądy orzeczeń dotyczących kar pozbawienia wolności, przekazanych im bezpośrednio przez właściwe organy innych państw członkowskich UE. W rozumieniu przepisów rozdziału 66g przez „karę pozbawienia wolności” należy rozumieć karę orzeczoną za przestępstwo. Jeżeli orzeczenie właściwego organu państwa wydania zostało uznane, do jego wykonania znajdują zastosowanie przepisy prawa polskiego.

Przekazania wyroku nie uniemożliwia fakt, że oprócz kary pozbawienia wolności zawiera on orzeczenia w przedmiocie grzywny lub przepadku, które nie zostały jeszcze wykonane. Takie orzeczenia mogą zostać przekazane do państwa wykonania na podstawie odrębnych instrumentów prawnych UE, w szczególności decyzji ramowej o karach pieniężnych i decyzji ramowej o nakazach konfiskaty, implementowanych do prawa polskiego we wspomnianych wyżej rozdziałach 66a i 66b oraz 66c i 66d Kodeksu

postępowania karnego (art. 3 ust. 3 decyzji ramowej o przekazywaniu skazanych na karę pozbawienia wolności).

Art. 611tg nakłada obowiązek wykonania obcych orzeczeń na sądy okręgowe. Wykonanie orzeczenia następuje według prawa polskiego, a sąd ma obowiązek procedować bez zwłoki. Sąd, do którego mylnie skierowano orzeczenie organu innego państwa członkowskiego, jest zobowiązany do przekazania go sądowi właściwemu. Sąd polski jest właściwy nie tylko w przedmiocie rozstrzygnięcia o wykonaniu orzeczenia. Działając z urzędu, jak również na wniosek skazanego, może zwrócić się do właściwego sądu lub innego organu państwa wydania orzeczenia o przekazanie orzeczenia do wykonania Polsce, jeżeli pozwoli to w większym stopniu zrealizować wychowawcze i zapobiegawcze cele kary.

Sąd polski będzie właściwy także do wydania opinii, czy wykonanie kary w Polsce pozwoli w większym stopniu zrealizować wychowawcze i zapobiegawcze cele kary. W wypadku, gdyby istniały okoliczności przemawiające za tym, że przejęcie orzeczenia do wykonania nie pozwoli zrealizować powyżej wskazanych celów, sąd zawiadamia o tym właściwy sąd lub inny organ państwa wydania orzeczenia.

Na wniosek właściwego organu państwa wydania orzeczenia, sąd może wyrazić zgodę także na przejęcie kary pozbawienia wolności orzeczonej wobec sprawcy niemającego obywatelstwa polskiego lub nieposiadającego stałego lub czasowego miejsca pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli przejęcie orzeczenia pozwoli w większym stopniu zrealizować wychowawcze i zapobiegawcze cele kary. Na postanowienie sądu w tym zakresie przysługuje zażalenie. Sąd będzie zobligowany do badania zasadności przejęcia kary pozbawienia wolności w każdym przypadku. Wynika to ze świadomej rezygnacji z możliwości przewidzianej w art. 4 ust. 7 decyzji ramowej o przekazywaniu skazanych na karę pozbawienia wolności, tj. odstąpienia od wymogu uzyskania zgody na przejęcie kary pozbawienia wolności w wypadkach określonych w art. 4 ust. 1 lit. c cytowanej decyzji ramowej. Nadrzędnym celem decyzji ramowej o przekazywaniu skazanych na karę pozbawienia wolności jest bowiem przejęcie orzeczenia w celu ułatwienia resocjalizacji skazanego. Z tego względu pozbawienie sądu polskiego możliwości oceny, czy przejęcie kary pozbawienia wolności służy realizacji wychowawczych i zapobiegawczych celów kary stałoby w sprzeczności z podstawowymi założeniami decyzji ramowej.

Przy wykonywaniu orzeczeń, o których mowa w art. 611tg § 1, stosuje się przepisy prawa polskiego, o ile przepisy rozdziału 66g nie stanowią inaczej. Oznacza to, iż wykonanie kary pozbawienia wolności nastąpi zgodnie z regulacjami prawa polskiego. Z tego względu zrezygnowano z możliwości stosowania przepisów państwa wydania orzeczenia dotyczących warunkowego zwolnienia (art. 17 ust. 4 decyzji ramowej o przekazywaniu skazanych na karę pozbawienia wolności).

Art. 611th – 611tj wdrażające art. 4 ust. 1, art. 5 ust. 5, art. 6, art. 11 i art. 12 decyzji ramowej o przekazywaniu skazanych na karę pozbawienia wolności, wskazują tryb podejmowania decyzji w przedmiocie wykonania orzeczenia. W posiedzeniu w przedmiocie wykonania orzeczenia mają prawo wziąć udział prokurator, skazany, który przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, i jego obrońca, co oznacza, że o terminie takiego posiedzenia należy ich zawiadomić. Przepis przewiduje możliwość ustanowienia obrońcy z urzędu dla skazanego, który nie przebywa w kraju. Na postanowienie w przedmiocie wykonania orzeczenia przysługuje zażalenie. Celem posiedzenia, poza rozstrzygnięciem w przedmiocie wykonania orzeczenia, może być także odebranie oświadczenia od skazanego w przedmiocie zgody na przekazanie, gdy nieuzyskanie takiego oświadczenia w państwie wydania wynikało z powodu jego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Brak zgody skazanego będzie stanowić przesłankę odmowy wykonania orzeczenia określoną w art. 611tk § 1 pkt 3. W toku posiedzenia możliwe jest także odebranie od skazanego oświadczenia w przedmiocie zgody na ściganie za przestępstwa inne niż te, które stanowiły podstawę przekazania, bądź wykonanie kar pozbawienia wolności orzeczonych wobec niego za te przestępstwa w rozumieniu art. 611tm.

Sądem właściwym do podejmowania decyzji w przedmiocie wykonaniu orzeczenia jest sąd okręgowy, w którego okręgu skazany posiada stałe lub czasowe miejsce pobytu. Postanowienie sądu I instancji powinno być wydane w terminie 40 dni od daty otrzymania wyroku wraz z zaświadczeniem, natomiast termin do wydania prawomocnego orzeczenia wynosi 90 dni od tej daty. Nie jest to jednak termin zawity. Decyzja ramowa przewiduje możliwość stosownego przedłużenia tego terminu w wyjątkowych przypadkach. O niedotrzymaniu tego terminu należy jednak powiadomić państwo wydania orzeczenia, wyjaśniając powody opóźnienia i przewidywany termin wydania decyzji w przedmiocie

wykonania zagranicznego orzeczenia.

Art. 611tk przewiduje obligatoryjne i fakultatywne przesłanki odmowy wykonania orzeczenia. Wprawdzie art. 9 decyzji ramowej o przekazywaniu skazanych na karę pozbawienia wolności nie dokonuje podziału przesłanek odmowy, tym niemniej potrzeba zróżnicowania ich skutku wynika ze skorzystania ze swobody posiadanej przez państwo dokonujące implementacji decyzji ramowej. Zgodnie z art. 34 dawnego Traktatu o Unii Europejskiej, decyzje ramowe są wiążące dla państw członkowskich w zakresie celu, podczas gdy wybór form i środków ich realizacji pozostawia się tym państwom. Stanowisko takie, wynikające z samego charakteru instrumentu podlegającego wdrożeniu, potwierdził także Trybunał Sprawiedliwości UE w wyroku z dnia 06.10.2009 r. w sprawie C-123/08 Wolzenburg (por. punkt 61). Orzeczenie to jest interpretowane przez doktrynę jako potwierdzenie przez Trybunał, że wskazana w decyzji ramowej opcjonalność pozwala na dokonanie wyboru już przez ustawodawcę, nie zaś dopiero na poziomie organu sądowego, oceniającego sprawę *in concreto*.

Art. 611tk § 1 przewiduje sytuacje, w których sąd polski będzie odmawiał wykonania zagranicznego orzeczenia. W pierwszej kolejności w pkt 1 przepis ten stanowi, że sąd może odmówić wykonania orzeczenia z uwagi na brak podwójnej karalności. Możliwość taka została bowiem przewidziana w art. 7 ust. 4 decyzji ramowej o przekazywaniu skazanych na karę pozbawienia wolności. Każde państwo członkowskie przy przyjęciu niniejszej decyzji ramowej lub w późniejszym terminie może stwierdzić w oświadczeniu złożonym w Sekretariacie Generalnym Rady o niestosowaniu art. 7 ust. 1 znoszącego wymóg weryfikacji podwójnej karalności w odniesieniu do wymienionych w nim 32 kategorii przestępstw. Polska skorzystała z tego prawa, składając stosowne oświadczenie do Sekretariatu Generalnego Rady. Dalsze przesłanki odmowy wykonania orzeczenia wskazano w art. 611tk § 1 pkt 2 – 6. Należy do nich zaliczyć naruszenie zasady *ne bis in idem*, brak zgody skazanego na przekazanie w wypadkach, gdy jest ona wymagana, gdy sprawca z uwagi na wiek nie podlega odpowiedzialności karnej, czy istnieje możliwość naruszenia swobód obywatelskich. Odmawia się także wykonania orzeczenia, jeżeli wykonanie kary łączy się z zastosowaniem terapii lub innych środków nieznanymi prawu polskiemu, a także

wówczas, gdy skazany nie jest obywatelem polskim, aczkolwiek w tym ostatnim wypadku – z zastrzeżeniem § 4.

Art. 611tk § 2, stanowiący w dalszej części implementację art. 9 ust. 1 decyzji ramowej, wskazuje katalog fakultatywnych przesłanek odmowy wykonania orzeczenia. Oprócz podstaw formalnych, takich jak niekompletność zaświadczenia lub jego sprzeczność z treścią wyroku, przewiduje się możliwość odmowy wykonania orzeczenia w wypadku przedawnienia wykonania kary, darowania przestępstwa na mocy amnestii, immunitetu, czy z uwagi na to, że w warunkach określonych w art. 607e § 3 pkt 8 w zw. z art. 611tm właściwy organ państwa wydania nie wyraził zgody na to, aby sprawcę ścigać za przestępstwa inne niż te, które stanowiły podstawę przekazania, lub wykonać orzeczone wobec niego kary pozbawienia wolności za inne przestępstwa. Podstawą odmowy może być także m.in. to, że kara pozostała do odbycia przez skazanego jest niższa niż sześć miesięcy pozbawienia wolności lub odnosi się do przestępstw, które według prawa polskiego zostały popełnione w całości lub w części na terytorium RP lub na terytorium za takowe uznawanym (np. na pokładzie polskiego statku wodnego lub powietrznego). Można ponadto odmówić wykonania orzeczenia, gdy skazany nie mieszka stale w Polsce, albo gdy wyrok został wydany pod jego nieobecność — przy czym pojęcie „mieszka” powinno być rozumiane zgodnie z punktem 17 decyzji ramowej 2008/909/WSiSW i oceniane wedle faktycznych, a nie formalnych kryteriów, tak jak to objaśniono wyżej (art. 611t). Kryteria takie wynikają również z wyroków Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości w sprawach C-66/08 (Kozłowski) oraz C-123/08 (Wolzenburg).

Nie dotyczy to jednak sytuacji, gdy: po pierwsze – skazany został wezwany do udziału w postępowaniu lub w inny sposób zawiadomiony o terminie i miejscu rozprawy lub posiedzenia i pouczone, że jego niestawiennictwo nie stanowi przeszkody dla wydania orzeczenia, po drugie – jeżeli miał obrońcę, zaś ten był obecny na rozprawie lub posiedzeniu, po trzecie zaś – gdy po doręczeniu mu odpisu orzeczenia wraz z pouczeniem o prawie, terminie i sposobie złożenia wniosku o przeprowadzenie nowego postępowania z jego udziałem w tej samej sprawie, z prawa tego nie skorzystał lub też złożył oświadczenie, że nie kwestionuje wydanego w jego sprawie orzeczenia. Wyjątki te odpowiadają wymogom wynikającym z decyzji ramowej Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26 lutego 2009 r. zmieniającej decyzje ramowe 2002/584/WSiSW, 2005/214/WSiSW, 2006/783/WSiSW,

2008/909/WSiSW oraz 2008/947/WSiSW i tym samym wzmacniającej prawa procesowe osób oraz ułatwiającej stosowanie zasady wzajemnego uznawania do orzeczeń wydanych pod nieobecność danej osoby na rozprawie (dalej jako: decyzja ramowa w sprawie orzeczeń zapadłych pod nieobecność oskarżonego)⁷⁾.

Art. 611tk § 4 wdraża regulację zawartą w art. 4 ust. 1 lit. c decyzji ramowej 2008/909/WSiSW w odniesieniu do sytuacji, kiedy Polska jest państwem wykonania.

Art. 611tk § 5 wdraża postanowienia art. 9 ust. 3 decyzji ramowej o przekazywaniu skazanych na karę pozbawienia wolności, przewidujący, że ewentualną odmowę wykonania orzeczenia zagranicznego powinna poprzedzać informacja o takiej możliwości.

Zgodnie z art. 607tl § 1 skutkiem decyzji sądu polskiego o wykonaniu orzeczenia dotyczącego kary pozbawienia wolności jest konieczność określenia kwalifikacji prawnej czynu według prawa polskiego. Odpowiednie zastosowanie znajduje w tym zakresie art. 607s § 4 K.p.k. regulujący te kwestie w odniesieniu do europejskiego nakazu aresztowania. Jeżeli więc kara pozbawienia wolności orzeczona przez właściwy organ państwa wydania, przekracza górną granicę ustawowego zagrożenia, sąd określa podlegającą wykonaniu karę lub środek według prawa polskiego, w wysokości odpowiadającej górnej granicy ustawowego zagrożenia, uwzględniając okres rzeczywistego pozbawienia wolności za granicą oraz wykonaną tam karę.

W sytuacji, gdy kara orzeczona w innym państwie członkowskim jest nieznaną prawu polskiemu, obowiązkiem sądu jest określenie podlegającej wykonaniu kary przewidzianej przez prawo polskie za podobne przestępstwo. Jeżeli przestępstwo zgodnie z przyjętą według prawa polskiego kwalifikacją prawną nie jest zagrożone karą pozbawienia wolności, wykonuje się karę orzeczoną przez sąd państwa wydania orzeczenia w wymiarze nieprzekraczającym 6 miesięcy pozbawienia wolności (art. 8 ust. 3 decyzji ramowej o przekazywaniu skazanych na karę pozbawienia wolności). Okres 6 miesięcy pozbawienia wolności stanowi wysokość graniczną, poniżej której sąd polski ma możliwość odmowy wykonania kary. Z tego względu, jeżeli polski sąd nie odmówił wykonania kary o niższym wymiarze, powinien wykonać karę w wysokości orzeczonej przez właściwy organ państwa

⁷⁾ Dz. Urz. UE L 81 z 27.03.2009 r., str. 24.

wydania orzeczenia. W innych wypadkach kara podlegająca wykonaniu w Polsce nie może przekraczać 6 miesięcy pozbawienia wolności.

Ponadto przepis ten przewiduje odpowiednie stosowanie art. 607f K.p.k., realizując w tym zakresie art. 17 ust. 2 decyzji ramowej.

Art. 611tm § 1 stanowi implementację art. 18 decyzji ramowej o przekazywaniu skazanych na karę pozbawienia wolności, dotyczącego zakazu ścigania skazanego za przestępstwa inne niż te, które stanowiły podstawę przekazania, lub wykonania orzeczonej wobec niego kary pozbawienia wolności za inne przestępstwa. Odpowiednie zastosowanie znajdzie art. 607e § 1 – 4 K.p.k. Natomiast § 2 implementuje art. 17 ust. 3 decyzji ramowej.

Art. 611tn przewiduje niezwłoczne umorzenie postępowania wykonawczego w razie uzyskania od państwa wydania orzeczenia informacji, że przekazane do wykonania orzeczenie nie podlega dalszemu wykonaniu. Przyczyny, dla których taki stan może zaistnieć nie są tu możliwe do wyliczenia z uwagi na fakt, iż dotyczą one wyłącznie okoliczności przewidzianych w prawie państwa wydania orzeczenia. Tytułem przykładu można wymienić przedawnienie wykonania kary, darowanie przestępstwa na mocy amnestii lub zastosowanie wobec skazanego prawa łaski. Sąd polski nie bada tych okoliczności, a jedynie podejmuje decyzję o zakończeniu prowadzonego postępowania.

Art. 611to stanowi implementację art. 14 decyzji ramowej o przekazywaniu skazanych na karę pozbawienia wolności, przewidującego możliwość zastosowania wobec skazanego tymczasowego aresztowania, na wypadek jego pobytu na terytorium państwa wykonania. Państwo wydania orzeczenia może wystąpić z takim wnioskiem zanim przekaże odpis wydanego orzeczenia, jak również przed podjęciem przez państwo wykonania decyzji w przedmiocie wykonania. Art. 611to wprowadza podstawę prawną, dającą sądowi polskiemu możliwość zarówno orzeczenia tymczasowego aresztowania, jak również innego środka zapobiegawczego, o ile będzie on wystarczający do zapewnienia, iż sprawca pozostanie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej do czasu podjęcia decyzji w przedmiocie wykonania orzeczenia. Zważywszy na to, że tymczasowe aresztowanie będzie mogło

nastąpić na żądanie właściwego organu sądowego państwa wydania orzeczenia zanim zostanie przesłany odpis wyroku wraz z zaświadczeniem, o którym mowa w art. 611tg § 3, konieczne było określenie terminu jego stosowania. Odpowiednie zastosowanie znajdzie w tym wypadku art. 607k § 3a K.p.k. W wypadku niewystarczających danych zawartych we wniosku państwa wydania lub jego cofnięcia art. 605 § 5 i 6 K.p.k. znajduje odpowiednie zastosowanie. Sąd może również zastosować tymczasowe aresztowanie, jeżeli skazany przebywa w zakładzie karnym w innym państwie członkowskim. W takiej sytuacji termin tymczasowego aresztowania oznacza się, mając na uwadze czas niezbędny do przekazania skazanego z terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej i doprowadzenia do zakładu karnego. Łączny okres stosowania tymczasowego aresztowania nie może jednak przekroczyć 100 dni. Jest to regulacja analogiczna jak w art. 607k § 3 K.p.k.

Art. 611tp, implementujący art. 16 decyzji ramowej o przekazywaniu skazanych na karę pozbawienia wolności, reguluje kwestie związane z tranzytem skazanego przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Z uwagi na analogiczne regulacje zawarte w rozdziale 65b dotyczącym procedury przekazania osoby ściganej na podstawie europejskiego nakazu aresztowania, art. 607zb § 2 – 4 K.p.k. znajduje odpowiednie zastosowanie. Zważywszy na to, że art. 16 ust. 3 decyzji ramowej o przekazywaniu skazanych na karę pozbawienia wolności wprowadza terminy podjęcia decyzji w przedmiocie zgody na przewóz, zakreślono termin 7 dni na podjęcie takiej decyzji z możliwością odroczenia jej wydania do czasu uzyskania przetłumaczonego na język polski zaświadczenia, o którym mowa w art. 611tg § 3.

Art. 611tr określa obowiązki informacyjne sądu w odniesieniu do państwa wydania orzeczenia. Dotyczy to nie tylko samej decyzji w przedmiocie wykonania orzeczenia, określonej w art. 611tj, ale również innych istotnych orzeczeniach podjętych w trakcie postępowania wykonawczego (jak np. o przekazaniu orzeczenia sądowi właściwemu, o niemożności wykonania kary z uwagi na zbiegnięcie skazanego, o dostosowaniu kary, zastosowaniu warunkowego zwolnienia, itd.). Ponadto sąd polski będzie zobligowany do powiadomienia także o ucieczce lub ukryciu się skazanego, bowiem okoliczność ta stanowi podstawę do wykonania orzeczonej kary przez właściwy organ państwa wydania orzeczenia. Sytuacja taka została przewidziana w art. 611td § 4. W wypadku ucieczki lub ukrycia się skazanego postępowanie wykonawcze umarza się, ponieważ państwo wydania orzeczenia

przejmuje z powrotem kompetencje w zakresie wykonania kary. Jeżeli miejsce pobytu skazanego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zostanie następnie ustalone, zawiadamia się o tym niezwłocznie właściwy sąd lub inny organ państwa wydania orzeczenia. Orzeczona w tym państwie kara pozbawienia wolności może być wykonywana dopiero wówczas, jeżeli jego właściwy sąd lub inny organ ponownie skieruje wystąpienie, o którym mowa w art. 611tg § 1.

Art. 611ts rozstrzyga o kosztach wykonania orzeczenia i stanowi implementację art. 24 decyzji ramowej o przekazywaniu skazanych na karę pozbawienia wolności. Stanowi on, iż koszty związane z wykonaniem orzeczenia, o którym mowa w art. 611tg § 1, ponosi Skarb Państwa, z wyjątkiem kosztów przekazania sprawcy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Obowiązek ten dotyczy także innych państw członkowskich UE. Oznacza to, że powinny one wprowadzić do prawa krajowego regulację obciążającą ich Skarb Państwa kosztami wykonania obcego orzeczenia.

Zmiana art. 561 K.p.k. jest konieczna w związku z art. 19 ust. 1 decyzji ramowej o przekazywaniu skazanych na karę pozbawienia wolności, który daje zarówno państwu wydania, jak i wykonania orzeczenia możliwość zastosowania prawa łaski. Analogiczne uregulowanie jest zawarte w art. 12 Konwencji Rady Europy o przekazywaniu skazanych, sporządzonej w Strasburgu dnia 21 marca 1983 r.⁸⁾ W związku z wdrożeniem przepisów konwencji do polskiego porządku prawnego nie dokonano zmiany art. 561 K.p.k. Biorąc pod uwagę, iż wskazane regulacje w jednakowy sposób określają możliwość skorzystania z prawa łaski w odniesieniu do skazanego przekazanego do Polski, należało wprowadzić uregulowanie wskazujące na właściwość sądu do orzekania w przedmiocie ułaskawienia oraz termin rozpoznania prośby o ułaskawienia, które będzie miało zastosowanie w obydwu omawianych sytuacjach.

Z kolei zamieszczenie w art. 607s K.p.k. § 5 stanowi implementację art. 25 decyzji ramowej o przekazywaniu skazanych na karę pozbawienia wolności, określającego

⁸⁾ Dz. U. z 1995 r. Nr 51, poz. 279, z późn. zm.

pierwszeństwo stosowania przepisów w wypadku, gdy ENA wydana została w celu ścigania, zaś polski sąd wykonał ją, pod warunkiem że dana osoba będzie odesłana na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej po prawomocnym zakończeniu postępowania w państwie wydania ENA, jak również, gdy ENA wydana została w celu wykonania kary pozbawienia wolności. Znajdzie on więc zastosowanie także w odniesieniu do sytuacji opisanej w art. 607t K.p.k. W takiej sytuacji w Polsce dochodzi do wykonania kary orzeczonej w innym państwie członkowskim. Do wykonania kary pozbawienia wolności będą miały jednak zastosowanie przepisy zawarte w rozdziale 66g, z wyjątkiem przepisów, które nie odpowiadają specyfice przekazania zwrotnego w trybie ENA.

3. Zmiany w ustawie – Kodeks postępowania karnego, w zakresie dotyczącym wykonania orzeczeń związanych z poddaniem sprawcy próbie i warunkowego zwolnienia

Decyzja ramowa Rady 2008/947/WSiSW z dnia 27 listopada 2008 r. o stosowaniu zasady wzajemnego uznawania do wyroków i decyzji w sprawie zawieszenia lub warunkowego zwolnienia w celu nadzorowania przestrzegania warunków zawieszenia i obowiązków wynikających z kar alternatywnych. Termin implementacji decyzji ramowej upływa z dniem 6 grudnia 2011 r.

Decyzja ramowa o probacji stanowi kolejny instrument wyrażający zasadę wzajemnego uznawania orzeczeń w ramach UE. Jej celem jest umożliwienie wzajemnego uznawania i przejmowania do wykonania wyroków skazujących na kary niepolegające na pozbawieniu wolności lub grzywnie. Z uwagi na odmienne systemy prawne państw członkowskich, decyzja ramowa pozwala na uznawanie i wykonywanie wyroków oraz decyzji wydanych przez inne organy niż sądowe. Decyzje organów pozasądowych muszą mieć jednak ścisły związek z orzeczeniem sądu. Chodzi tu o takie sytuacje, w których sąd wymierza karę związaną z poddaniem sprawcy próbie, ale szczegółowe obowiązki skazanego w okresie próby są określane przez kuratora.

Wdrożenie przepisów decyzji ramowej o probacji powinno mieć wpływ na ułatwienie resocjalizacji osób skazanych, skuteczniejszą ochronę ofiar i społeczeństwa, a także upowszechnienie stosowania odpowiednich warunków zawieszenia i obowiązków

wynikających z kar alternatywnych w odniesieniu do sprawców, którzy nie mieszkają w państwie skazania.

Przez implementację decyzji ramowej o probacji będzie możliwe przekazywanie i przyjmowanie do wykonania w ramach państw UE wyroków (i decyzji) w sprawie zawieszenia wykonania kary lub warunkowego zwolnienia z jej odbywania. Wyroki takie (lub decyzje) będą obejmować kary pozbawienia wolności z warunkowym ich zawieszeniem lub zwolnieniem z wykonania, kary warunkowe (odpowiadające na gruncie prawa polskiego w pewnym zakresie warunkowemu umorzeniu postępowania karnego) i kary alternatywne (rozumiane w prawie polskim jako kary ograniczenia wolności i środki karne orzeczone samoistnie na podstawie art. 39 K.k.).

W oparciu o decyzję ramową o probacji uznaniu i wykonaniu będą mogły podlegać wyroki (i decyzje), które będą określać warunki lub obowiązki nałożone na skazanego, wskazane wprost w decyzji ramowej. Do takich warunków i obowiązków należą m.in. obowiązek informowania przez osobę określonego organu o każdej zmianie miejsca pobytu, obowiązki odnoszące się do sposobu zachowania, miejsca pobytu, kształcenia, nakaz unikania kontaktu z określonymi osobami (art. 4 decyzji ramowej o probacji).

Zdecydowana większość określonych w niej warunków i obowiązków znajduje swoje odzwierciedlenie na gruncie prawa polskiego jako środki karne, środki mające zastosowanie do warunkowego umorzenia postępowania, do warunkowego zawieszenia wykonania kary i warunkowego przedterminowego zwolnienia. Niektóre z nich w prawie polskim znajdują zastosowanie jako środek zapobiegawczy (np. ograniczenia dotyczące opuszczania terytorium państwa, czy też nakaz stawiania się w określonym czasie przed określonym organem).

Niniejszy projekt reguluje kwestie dotyczące zarówno przekazywania przez polskie sądy wyroków do uznania i wykonania w innych państwach UE (rozdział 66h), a także otrzymywania takich wyroków (i decyzji) z innych państw w celu uznania i wykonania ich w Polsce (rozdział 66i).

Projektowany rozdział 66h odnosi się do występowania przez polski sąd do właściwych organów innych państw członkowskich UE o bezpośrednie wykonanie prawomocnych orzeczeń.

Decyzja ramowa o probacji określa państwa, do których wyrok (lub decyzja) mogą być przekazane. Zgodnie z decyzją ramową przepis art. 611u § 1 i 2 przewiduje, iż przekazanie wyroku (lub decyzji) następuje do państwa, w którym sprawca posiada legalne stałe miejsce pobytu, jeżeli wrócił on do tego państwa lub wyraził wolę powrotu do niego. Wyrażenie woli może nastąpić w dowolny sposób; w praktyce będzie to oświadczenie składane przez skazanego przed sądem lub wobec kuratora. Z tego względu projekt nie wprowadza w tej mierze żadnych dodatkowych warunków.

Przekazanie może nastąpić do innego państwa niż wymienione wyżej, pod warunkiem zgody właściwego organu tego ostatniego państwa. Zgodnie z decyzją ramową projekt przewiduje w tym zakresie obowiązek uprzedniego uzyskania zgody właściwego organu państwa wykonania. Zapytanie o zgodę państwa obcego może nastąpić w trakcie posiedzenia w przedmiocie wystąpienia. Z zapytaniem takim może wystąpić sąd. Zgoda państwa obcego może jednak zostać wyrażona nie tylko wskutek oficjalnego zapytania sądu polskiego, ale np. na wniosek złożony przez samego skazanego, przed posiedzeniem w przedmiocie wystąpienia. Z tego względu wprowadzanie dalszych wymogów proceduralnych nie wydaje się celowe. Ponadto art. 611u § 3 wskazuje, iż każdorazowe przekazanie może nastąpić tylko do jednego państwa wykonania.

Zgodnie z decyzją ramową o probacji przekazaniu mogą podlegać orzeczenia nakładające na skazanego określone obowiązki. Tym samym, rozstrzygając w przedmiocie wystąpienia, polski sąd będzie zobowiązany do skontrolowania, czy nałożony na skazanego obowiązek zgodny jest z katalogiem zawartym w decyzji. Z tego względu art. 611u w § 1 wymienia przepisy polskich ustaw karnych, które przewidują obowiązki odpowiadające przewidzianym w instrumencie europejskim.

Tak jak w innych decyzjach ramowych z zakresu wzajemnego uznawania orzeczeń, prawodawca europejski wprowadził zasadę bezpośrednich kontaktów między organami sądowymi państw członkowskich. Równie standardowy charakter mają regulacje dotyczące załączanego do wystąpienia zaświadczenia, sposobu przekazywania dokumentów, języka

i wyznaczenia właściwych organów. Uwzględniając rozwiązania zawarte w decyzji ramowej, projektodawca wprowadził odpowiednie regulacje w art. 611u § 2 – 4.

Decyzja ramowa o probacji nie reguluje krajowego postępowania karnego po przekazaniu wyroku do uznania i wykonania innemu państwu UE. Wprowadzenie trybu postępowania polskiego sądu jest jednak niezbędne. Projektowany art. 611ua § 1 – 3 określa sposób procedowania polskiego sądu po przekazaniu sprawy do państwa wykonania wyroku. Zgodnie z tym przepisem po przekazaniu wyroku do innego państwa UE sąd zawiesza postępowanie wykonawcze. Podejmuje zawieszone postępowanie i umarza je po uzyskaniu informacji o zakończeniu wykonywania wyroku w innym państwie UE, a także w przypadku gdy wobec skazanego zapadło orzeczenie co do tego samego czynu w innym państwie UE i zostało ono wykonane. Sąd podejmuje zawieszone postępowanie w celu dalszego prowadzenia w sytuacji, gdy istnieją określone przeszkody do wykonania wyroku, bądź też nie jest możliwe wydanie orzeczenia związanego z wykonaniem wyroku w innym państwie członkowskim UE.

Państwo wykonania ma możliwość dokonania określonych modyfikacji, które pozwolą mu na wykonanie orzeczenia w zgodzie z prawem krajowym. Może to jednak prowadzić do niepożądanego przez państwo wydania ingerencji w treść wyroku. W związku z tym, zgodnie z decyzją ramową o probacji, art. 611ua § 4 przewiduje możliwość cofnięcia wystąpienia, jeżeli państwo wykonania dokona adaptacji kary do własnych regulacji prawnych, a sąd polski uzna, że ta zmiana istotnie zniekształca treść orzeczenia, zwłaszcza z punktu widzenia celów kary. Jest to swoiste zabezpieczenie przed nadmierną ingerencją w treść wyroku przekazywanego do wykonania. Zgodnie z decyzją ramową o probacji, projektodawca zdecydował o określeniu dziesięciodniowego terminu do wydania postanowienia w przedmiocie wycofania wystąpienia.

Art. 611ua § 5 i 6 stanowią wdrożenie procedury przewidzianej w art. 20 ust. 2 i 3 decyzji ramowej o probacji. Umożliwiają one wycofanie wystąpienia, jeżeli wobec sprawcy wszczęto kolejne postępowanie karne. W takim bowiem wypadku konieczne może być zapewnienie obecności skazanego w państwie postępowania, a także objęcie obydwu orzeczeń wyrokiem łącznym. Zastosowanie tej procedury ma jednak w pełni fakultatywny charakter. Co więcej, z uwagi na gwarancje przysługujące sprawcy, będącemu stroną

postępowania wykonawczego, wycofanie zaświadczenia wymaga zgody właściwego sądu lub innego organu państwa wykonania orzeczenia.

W przypadku zaistnienia okoliczności, które będą miały wpływ na zapadły wyrok i kwestię jego wykonania w innym państwie UE (np. wniesienie nadzwyczajnych środków zaskarżenia, przedawnienie wykonania kary, itd.), polski sąd jest zobowiązany do poinformowania organu państwa wykonującego o tych okolicznościach (art. 611lub § 1 i 2 K.p.k.). Celowi temu służyć ma standardowy formularz, co powinno ułatwić obrót między zaangażowanymi sądami i innymi organami.

Rozpoznanie sprawy w przedmiocie przekazania wyroku następuje na posiedzeniu, w którym mogą uczestniczyć strony postępowania, obrońca i pokrzywdzony. Postanowienie sądu w przedmiocie przekazania nie podlega zaskarżeniu (art. 611uc). Identyczne rozwiązanie było stosowane przy implementacji wcześniejszych aktów prawa UE opartych o zasadę wzajemnego uznawania orzeczeń w sprawach karnych (por. art. 611fe i 611fs K.p.k.). Brak możliwości zaskarżenia decyzji nie ogranicza gwarancji procesowych przysługujących skazanemu. Należy mieć na względzie, iż w przedmiocie wystąpienia rozstrzyga się na etapie postępowania wykonawczego, po uprawomocnieniu się wyroku skazującego lub innego orzeczenia podlegającego przekazaniu. Co więcej przekazanie może nastąpić tylko na skutek działań oskarżonego, który przeprowadził się lub zamierza się przeprowadzić do innego państwa członkowskiego. Tym samym warunkiem zastosowania procedury przewidzianej w projekcie jest faktycznie wola oskarżonego, zmieniającego miejsce swojego pobytu w ramach UE. Z tego względu wprowadzenie możliwości zaskarżania orzeczenia w przedmiocie wystąpienia byłoby niecelowe.

Projektowany rozdział 66i Kodeksu postępowania karnego odnosi się do wykonania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wyroków zapadłych w państwach członkowskich Unii Europejskiej, jeżeli z brzmienia wyroku wynika, że sprawca ma być poddany próbie. Będą to zatem orzeczenia skazujące na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania albo na samoistną karę lub środek niepolegający na

pozbawieniu wolności lub grzywnie bądź orzekające o warunkowym zwolnieniu, warunkowym umorzeniu postępowania karnego lub innym warunkowym odroczeniu wykonania kary — w tym zakresie, z uwagi na odmienności systemów prawnych państw członkowskich, projektodawca nie przewidział zamkniętego katalogu.

Przepis art. 611ud § 1 określa, jakiego rodzaju obowiązki nałożone na podstawie wskazanych w nim orzeczeń podlegają wykonaniu przez sąd rejonowy. W Polsce będzie mógł być zatem wykonywany orzeczone przez sąd obcy obowiązek:

- 1) stawiennictwa przed określonym organem,
- 2) informowania określonego organu o zmianie miejsca pobytu lub miejsca pracy albo uzyskiwania zgody na taką zmianę,
- 3) przebywania albo powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, w tym również, jeżeli orzeczenie zakazuje wstępu do określonych miejsc lub na imprezy o charakterze masowym,
- 4) powstrzymania się od kontaktowania z określonymi osobami lub zbliżania się do określonych osób,
- 5) powstrzymania się od posiadania określonych przedmiotów,
- 6) łożenia na utrzymanie innej osoby,
- 7) naprawienia szkody,
- 8) nauki,
- 9) wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne, pracy społecznie użytecznej lub pracy zarobkowej,
- 10) poddania się określonym zakazom albo ograniczeniom w wykonywaniu zawodu, prowadzeniu działalności zawodowej lub gospodarczej,
- 11) poddania się leczeniu albo oddziaływaniom terapeutycznym,
- 12) poddania się dozorowi kuratora, pracownika społecznego lub instytucji publicznej, do której działalności należy troska o wychowanie, zapobieganie demoralizacji lub pomoc skazanym.

Obowiązki te powinny wynikać z orzeczeń, o których mowa wyżej, a dotyczących kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, samoistnej kary lub

środka niepolegającego na pozbawieniu wolności lub grzywny, warunkowego przedterminowego zwolnienia, warunkowego umorzenia postępowania lub innego warunkowego odroczenia wykonania kary.

Właściwy miejscowo do rozpoznania wniosku państwa wydania orzeczenia jest sąd rejonowy miejsca legalnego stałego pobytu skazanego.

Pozostałe przepisy tego artykułu zawierają rozwiązania typowe dla obrotu międzynarodowego w sprawach karnych w ramach UE. Wyjątkiem jest art. 611ud § 4. Umożliwia on wykonanie kary lub środka wobec sprawcy, który nie posiada legalnego stałego miejsca pobytu w Polsce, jednak przejęcie orzeczenia przez polski sąd pozwoliłoby w większym stopniu zrealizować wychowawcze i zapobiegawcze cele kary lub środka. Może tu chodzić o osoby planujące przeprowadzenie się do Polski lub posiadające w naszym kraju rodzinę. Zgodę na przejęcie orzeczenia w takim wypadku będzie każdorazowo wydawał sąd.

Art. 611ue zawiera przepisy regulujące tryb postępowania po otrzymaniu wystąpienia właściwego organu państwa wydania. Analogicznie jak w poprzednich implementacjach, wniosek jest rozpoznawany przez sąd na posiedzeniu, w którym ma prawo wziąć udział prokurator, sprawca, jeżeli przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, i jego obrońca, jeżeli się na nie stawi. Projekt przewiduje również możliwość wyznaczenia obrońcy z urzędu dla skazanego, który nie przebywa na terytorium RP.

Jeżeli informacje przekazane przez państwo wydania orzeczenia są niewystarczające, sąd może zwrócić się o ich uzupełnienie. Przepis ten realizuje przewidziany w decyzji ramowej obowiązek konsultacji właściwych organów przed podjęciem decyzji o odmowie uznania i wykonania orzeczenia.

Projektowany art. 611ue § 3 odpowiada art. 9 decyzji ramowej o probacji. Wyposaża on państwo wykonania orzeczenia w kompetencje do wprowadzenia odpowiednich modyfikacji kary w celu jego wykonania. Modyfikacje te dotyczyć mogą charakteru lub okresu obowiązywania warunku zawieszenia lub kary alternatywnej, a także długości okresu zawieszenia, jeżeli są one niezgodne z prawem tego państwa. Istotne jest jednak to, aby dostosowanie nastąpiło w sposób nie pogarszający sytuacji skazanego, a jednocześnie, aby

w możliwie zbliżony sposób odpowiadało pierwotnemu wyrokowi. Jeżeli długość warunku zawieszenia, kary alternatywnej lub okresu zawieszenia przekracza maksymalny pułap wskazany w przepisach państwa wykonania, dostosowanie powinno polegać na przyjęciu takiego właśnie maksymalnego pułapu. O powyższych dostosowaniach państwo wykonania informuje państwo wydania.

Wraz z uznaniem wyroku przez państwo wykonania państwo to staje się właściwe nie tylko do nadzoru nad prawidłową realizacją obowiązków nałożonych w wyroku, ale również podejmowania dalszych decyzji, gdy sprawca narusza obowiązki lub popełnia kolejne przestępstwo. Zgodnie z art. 14 ust. 3 decyzji ramowej o probacji państwo wykonania może odmówić jednak przyjęcia uprawnień związanych z podejmowaniem dalszych decyzji w odniesieniu do skazanego. Jest to możliwe wówczas, gdy dalsze decyzje nie polegałyby na zmianie warunków i obowiązków, nie dotyczyłyby też długości okresu zawieszenia. Możliwość odmowy realizacji uprawnień istnieje w sytuacji braku podwójnej karalności czynu, w przypadkach dotyczących kary warunkowej, a także kary alternatywnej, jeżeli wyrok nie przewiduje kary pozbawienia wolności lub innego środka polegającego na pozbawieniu wolności, które mają zostać wykonane w razie nieprzestrzegania nałożonych warunków i obowiązków.

Projektodawca zdecydował się na skorzystanie z tej możliwości w art. 611ue § 4. Konieczność orzeczenia zastępczej kary pozbawienia wolności lub podjęcia postępowania warunkowo umorzonego w innym reżimie prawnym niż reżim państwa wydania orzeczenia, mogłoby prowadzić do niekorzystnego skutku w postaci konkurencji porządków prawnych. W celu uniknięcia wątpliwości, projektodawca przyjął założenie, że wymiar ewentualnej kary, czy to zastępczej, czy orzekanej w wyniku podjęcia postępowania warunkowo umorzonego, powinien stanowić wyłączną prerogatywę państwa wydania. Na sądzie polskim ciąży jedynie obowiązek poinformowania właściwego organu państwa wydania o okolicznościach, mogących skutkować podjęciem takiej decyzji. Informację przekazuje się przy zastosowaniu standardowego kwestionariusza.

Art. 611uf przewiduje terminy, w którym sąd polski powinien prawomocnie rozstrzygnąć w przedmiocie wykonania orzeczenia. W wypadku niedotrzymania ustalonego w decyzji ramowej terminu sąd powinien powiadomić właściwy sąd lub inny organ państwa

wydania orzeczenia, podając przyczynę opóźnienia i przewidywany termin wydania orzeczenia.

Art. 611ug wprowadza katalog przesłanek odmowy. Tylko dwie z nich mają charakter obligatoryjny. Pierwsza polega na braku podwójnej karalności czynu, druga zaś jest skutkiem tego, że sprawca nie przebywa na terytorium RP. Wszystkie pozostałe przesłanki odmowy mają charakter fakultatywny. Wynikają one z treści art. 11 decyzji ramowej o probacji.

Także w tym wypadku projektodawca zdecydował się na zróżnicowanie charakteru przesłanek odmowy, mimo że w decyzji ramowej o probacji występują wyłącznie przesłanki fakultatywne. Przyczyny tej zmiany są identyczne z opisanymi wyżej, w odniesieniu do decyzji ramowej o przekazywaniu skazanych na karę pozbawienia wolności.

Instrument ten wprowadza standardowy katalog podstaw odmowy, znany z innych aktów prawnych dotyczących współpracy w sprawach karnych. Wśród nich znajdują się przesłanki dotyczące: nieprawidłowości zaświadczenia, niespełnienia warunków określających państwo właściwe do wykonania, rodzaju warunków i obowiązków (inne niż określone w decyzji ramowej), naruszenia zasady *ne bis in idem*, przedawnienia wykonania kary, immunitetu, wieku odpowiedzialności karnej, darowania przestępstwa na mocy amnestii, wydania wyroku pod nieobecność sprawcy oraz popełnienia przestępstwa na terytorium państwa wykonania. Swoistą przesłanką odmowy jest nałożenie obowiązku poddania się leczeniu, którego rodzaj nie jest znany i możliwy do wykonania w państwie wykonania. Charakterystyczną dla decyzji ramowej przesłanką odmowy jest także krótszy niż 6 miesięcy okres wykonywania środka lub warunku związanego z poddaniem sprawcy próbie.

Art. 611ug § 4 przewiduje specyficzną dla decyzji ramowej o probacji instytucję częściowego uznania i wykonania orzeczenia, pomimo formalnego istnienia przesłanek odmowy, w tym obligatoryjnych. Zgodnie z art. 11 ust. 4 decyzji ramowej o probacji, państwo wykonania może w takim wypadku przejąć orzeczenie bez przejmowania uprawnień do podejmowania następnych decyzji w postępowaniu wykonawczym. Tym samym, w kompetencji państwa wydania pozostawione jest orzekanie w przedmiocie kary zastępczej lub orzekanej w wyniku podjęcia postępowania warunkowo umorzonego.

Celem tej regulacji jest umożliwienie wykonania kary w miejscu stałego zamieszkania także tym osobom, które formalnie nie spełniają kryteriów przekazania. Jest to zatem przepis zwiększający uprawnienia. Należy też mieć na względzie, że w wypadku bezwzględnej odmowy uznania nakazu probacji przez sąd polski, z uwagi np. na brak podwójnej karalności, obywatel polski skazany przez sąd innego państwa członkowskiego będzie zmuszony do wykonania nałożonej na niego kary za granicą. Z reguły uniemożliwi mu to powrót do kraju oraz będzie łączyć się z wyższymi kosztami niż gdyby kara wykonywana była w miejscu jego pobytu, czyli w Polsce (wyższe koszty utrzymania za granicą, koszty zamieszkania etc.). Tym samym sytuacja obywatela polskiego skazanego za czyn niebędący w Polsce przestępstwem będzie korzystniejsza, jeżeli mimo istnienia przesłanki odmowy nadzór nad wykonaniem orzeczenia będzie sprawowany przez sąd polski, niż w wypadku bezwzględnej odmowy przez ten sąd przyjęcia orzeczenia do wykonania.

Projektowany art. 611uh przewiduje w § 1 podstawę prawną umorzenia postępowania wykonawczego po otrzymaniu przez sąd polski informacji, iż orzeczenie przekazane do wykonania nie podlega dalszemu wykonaniu. Może być to rezultatem ułaskawienia skazanego, przedawnienia karalności czynu lub innych okoliczności mających miejsce w państwie wydania orzeczenia. W § 2 jest przewidziana natomiast sytuacja, gdy po przejęciu orzeczenia do wykonania i objęciu sprawcy nadzorem probacyjnym w Polsce, zajdą okoliczności uniemożliwiające dalsze wykonywanie orzeczenia. Mogą mieć one charakter faktyczny (np. ucieczka skazanego) lub prawny (np. objęcie go ułaskawieniem w państwie wykonania). W takim wypadku polski sąd niezwłocznie wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania wykonawczego i powiadamia właściwy sąd lub inny organ państwa wydania orzeczenia.

Art. 611uh § 3 odnosi się do wspomnianej wyżej procedury z art. 20 ust. 2 i 3 decyzji ramowej o probacji. Przepis wskazuje przesłanki, jakimi powinien kierować się sąd, wyrażając zgodę na cofnięcie wniosku przez właściwy sąd lub inny organ państwa wydania orzeczenia. W żadnym wypadku zgoda taka nie może mieć charakteru automatycznego. Przeciwnie, jej wyrażenie musi być poprzedzone analizą wszystkich istotnych okoliczności przedmiotowych i podmiotowych danej sprawy, w szczególności zaś okresem pozostałej do wykonania kary lub środka oraz postawa sprawcy.

Art. 611ui nakłada na sąd obowiązek poinformowania państwa wykonania o treści postanowienia w przedmiocie wykonania orzeczenia, a także o istotnych orzeczeniach podjętych w trakcie postępowania wykonawczego.

Art. 611uj reguluje kwestię kosztów, wskazując, iż obciążają one Skarb Państwa.

Uzupełnienie art. 613 § 1 K.p.k. o rozdziały 66f, 66g, 66h i 66i wiąże się z bezpośrednim mechanizmem kontaktów między polskimi sądami i właściwymi organami państwa wykonania orzeczenia, określonym w obydwu implementowanych decyzjach ramowych.

4. Zmiany w ustawie o Krajowym Rejestrze Karnym

Wdrożenie decyzji ramowej o przekazywaniu skazanych na karę pozbawienia wolności oraz decyzji ramowej o probacji, pociąga za sobą konieczność nowelizacji ustawy z dnia 24 maja 2000 r. o Krajowym Rejestrze Karnym (Dz. U. z 2008 r. Nr 50, poz. 292 z późn. zm.) w zakresie zobowiązania sądów do informowania Krajowego Rejestru Karnego o przejęciu i przekazaniu do wykonania orzeczonej kary przez właściwy organ sądowy państwa członkowskiego Unii Europejskiego.

Proponowany art. 12 ust. 1 pkt 6c zobowiązuje sądy, które przyjęły do wykonania karę orzeczoną przez właściwy sąd lub inny organ państwa wydania orzeczenia, do wskazania w karcie rejestracyjnej karnej organu sądowego państwa wydania orzeczenia, państwa wydania orzeczenia, sygnaturę akt sprawy oraz datę wydania orzeczenia.

Na podstawie art. 1 ust. 2 pkt 4 ustawy o Krajowym Rejestrze Karnym gromadzi się dane o osobach prawomocnie skazanych przez sądy państw obcych. Z tego względu brak informacji o wykonaniu przez polski sąd kary orzeczonej przez organ sądowy innego państwa członkowskiego UE mogłoby skutkować tym, że informacja o osobie skazanej udzielana z Rejestru, zawierałaby zarówno dane o wyroku „oryginalnym”, tj. wydanym przez właściwy organ sądowy państwa wydania, jak i o orzeczeniu wydanym przez sąd polski

w związku z wykonaniem kary wynikającej z orzeczenia, bez odwołania się w karcie rejestracyjnej karnej do danych „oryginalnego” wyroku państwa wydania orzeczenia.

Propozycja art. 12 ust. 2 pkt 36 zobowiązuje sądy polskie do informowania Rejestru o przekazanym do wykonania w innym państwie członkowskim UE orzeczeniu w celu zapewnienia aktualności bazy danych Rejestru oraz o wykonaniu orzeczonej kary w państwie wykonania orzeczenia, co ma wpływ na zatarcie skazania.

5. Zmiany w ustawie o prokuraturze

Celem nowelizacji ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze (Dz. U. z 2008 r. Nr 7, poz. 39, z późn. zm.) jest ułatwienie polskim organom realizacji decyzji Rady 2009/426/WSiSW z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie wzmocnienia Eurojustu i w sprawie zmiany decyzji 2002/187/WSiSW ustanawiającej Eurojust w celu zintensyfikowania walki z poważną przestępczością. Decyzja ta rozbudowuje struktury Eurojustu, co sprawia, że celowe stało się wprowadzenie regulacji prawnych dotyczących współpracy polskiej prokuratury z tą organizacją.

Ust. 6 dodany do art. 18 ustawy o prokuraturze zawiera delegację dla Ministra Sprawiedliwości do określenia w akcie rangi podustawowej (rozporządzeniu) zasad współpracy prokuratury z organizacjami międzynarodowymi i ponadnarodowymi w sprawach karnych ze stosunków międzynarodowych, objętych Działem XIII Kodeksu postępowania karnego.

Dzięki temu będzie możliwe uregulowanie zasad współpracy prokuratury z organizacjami międzynarodowymi powołanymi do zwalczania przestępczości, w tym z Eurojustem, jako organem Unii Europejskiej, stosownie do uregulowań zawartych w przytoczonej wyżej decyzji. Wymaga to w szczególności stworzenia w ramach wewnętrznej struktury organizacyjnej prokuratury Krajowego Systemu Koordynacji Eurojust oraz określenia statusu przedstawiciela krajowego i krajowych korespondentów Eurojust oraz ich kompetencji.

6. Termin wejścia w życie

Projektowany termin wejścia w życie ustawy to 1 stycznia 2012 r. Należy tu wskazać, że decyzja ramowa 2008/909/WSiSW, z terminem implementacji do dnia 5 grudnia 2011 r., ma zastosowanie do wyroków wydanych po tej dacie. Decyzja ramowa 2008/947/WSiSW, z terminem implementacji do dnia 6 grudnia 2011 r., nie zawiera takiej klauzuli, jednakże pierwsze wystąpienia państw Unii Europejskiej o przejęcie orzeczeń do wykonania również będą mogły zostać skierowane nie wcześniej niż po dniu 6 grudnia 2011 r. Mając na uwadze czas potrzebny na ich doręczenie oraz terminy rozpoznania takich wystąpień, należy przyjąć, że pierwsze decyzje sądów polskich w kwestiach objętych planowaną ustawą będą zapadać nie wcześniej niż po dniu 1 stycznia 2012 r.

7. Zgodność z prawem Unii Europejskiej

Projekt jest zgodny z prawem europejskim, a w szczególności z decyzją ramową Rady 2008/909/WSiSW z dnia 27 listopada 2008 r. o stosowaniu zasady wzajemnego uznawania do wyroków skazujących na karę pozbawienia wolności lub inny środek polegający na pozbawieniu wolności – w celu wykonania tych wyroków w Unii Europejskiej oraz decyzją ramową Rady 2008/947/WSiSW z dnia 27 listopada 2008 r. o stosowaniu zasady wzajemnego uznawania do wyroków i decyzji w sprawie zawieszenia lub warunkowego zwolnienia w celu nadzorowania przestrzegania warunków zawieszenia i obowiązków wynikających z kar alternatywnych.

8. Zainteresowanie pracami nad projektem ustawy

Projekt ustawy został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej w trybie ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414 oraz z 2009 r. Nr 42, poz. 337). Nie zgłoszono zainteresowania pracami nad projektem ustawy w trybie art. 7 powołanej ustawy.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Podmioty, na które będzie oddziaływała ustawa

Wejście w życie projektowanej ustawy będzie miało bezpośredni wpływ na wszystkich uczestników postępowania w sprawach karnych, w tym na funkcjonowanie sądów i prokuratorów. Ułatwi również powrót do kraju polskim obywatelom skazanym na kary pozbawiania wolności oraz kary związane z poddaniem sprawcy próbie.

2. Konsultacje społeczne

Projekt ustawy w ramach konsultacji został przekazany do zaopiniowania Sądowi Najwyższemu, Krajowej Radzie Sądownictwa, Prokuratorowi Generalnemu, Krajowemu Stowarzyszeniu Zawodowych Kuratorów Sądowych, a także Stowarzyszeniu Prokuratorów Rzeczypospolitej Polskiej, Stowarzyszeniu Sędziów Polskich „Iustitia” oraz Naczelnej Radzie Adwokackiej. Sąd Najwyższy i Prokuratura Generalna zgłosiły uwagi, z których prawie wszystkie zostały uwzględnione. Pozostałe konsultowane podmioty nie wniosły uwag.

3. Wpływ ustawy na sektor finansów publicznych, rynek pracy, konkurencyjność gospodarki i rozwój regionalny

Projektowana ustawa nie spowoduje skutków na rynku pracy oraz pozostanie bez wpływu na sytuację i rozwój regionalny.

Wejście w życie projektowanej ustawy spowoduje określone w art. 5 skutki finansowe dla budżetu państwa w latach 2012 – 2021.

Przewidując skutki budżetowe wejścia w życie ustawy, należy mieć na względzie zawartą w decyzji ramowej 2008/909/WSiSW klauzulę wyłączenia (opt-out). Skutkiem tej

klauzuli jest uzależnienie przekazania skazanego do Polski od jego zgody. To zaś spowoduje, że przekazaniu do Polski podlegać będą – tak jak obecnie – wyłącznie skazani wyrażający na to zgodę, o ile nie zostali wydalenii decyzją administracyjną. Klauzula wygasa z końcem 2016 r.

Pod względem obowiązku uzyskania zgody skazanego na powrót, sytuacja w latach 2012 – 2016 nie zmieni się zasadniczo w stosunku do obowiązującego stanu prawnego. Na podstawie obowiązujących przepisów średnio w ciągu roku wpływa około 100 spraw o przekazanie osób skazanych na karę pozbawienia wolności. Tymczasem w 2010 r. w krajach UE przebywało około 3.700 obywateli polskich skazanych na taką karę. Można zasadnie przyjąć, że niewielu z nich wyrazi zgodę na przekazanie do Polski.

Można zaobserwować tendencję wzrostową liczby obywateli polskich tymczasowo aresztowanych w państwach UE. Wynosi ona około 8.700 osób. Przyjmując, że utrzymany zostanie stosunek procentowy osób przekazywanych względem całej populacji, w okresie najbliższych 5 lat (2012 – 2016), będzie to około 250 spraw rocznie. Równocześnie jednak wejście w życie projektowanych przepisów ułatwi transfer skazanych z Polski do innych krajów UE, co zmniejszy koszty funkcjonowania zakładów karnych. Obecnie w polskich zakładach karnych odbywa karę 226 obywateli innych państw członkowskich. Tym samym transfer skazanych do Polski w latach 2012 – 2016 zostanie zabezpieczony w ramach posiadanej pojemności polskich zakładów karnych oraz w granicach wydatków przewidzianych w budżecie więziennictwa na utrzymanie osadzonych w tych latach i nie spowoduje dodatkowych skutków dla budżetu państwa.

W okresie kolejnych 5 lat (2017 – 2021) na skutki finansowe ustawy wpływ będzie miało wygaśnięcie przysługującej Polsce klauzuli wyłączającej. Wygaśnięcie to nastąpi w grudniu 2016 r. i spowoduje, że przekazaniu będą podlegać wszyscy lub prawie wszyscy obywatele polscy odbywający karę pozbawienia wolności w innych państwach członkowskich UE. Z ostrożności założyć należy, iż przekazaniu do Polski w latach 2017 – 2021 podlegać mogą wszystkie osoby, które obecnie odbywają karę pozbawienia wolności w innych państwach członkowskich UE (około 3.700 osób) oraz wszystkie osoby przebywające obecnie w areszcie tymczasowym w tych państwach (około 8.000 osób). Tym samym transferowi do Polski we wspomnianym okresie podlegać może ok. 11.700 osób.

Należy się jednak spodziewać, że transfer tych osób nie będzie równomiernie rozłożony na wszystkie lata omawianego okresu. Przeciwnie, państwa członkowskie będą się starać jak najszybciej przekazać polskich osadzonych z powrotem do Polski. Tym samym wspomniane 11.700 osób zostanie najpewniej przekazane w ciągu dwóch lat następujących po wygaśnięciu opt-out'u. Po uwzględnieniu faktu przekazywania osób z Polski do innych państw członkowskich (szacunkowo 300 osób w ciągu dwóch lat), należy się spodziewać, że transfer netto skazanych do Polski w latach 2017 i 2018 wyniesie 11.400 osób, a zatem 5.700 osób rocznie. W latach 2018 – 2021, wskutek przekazania wszystkich dotychczas osadzonych skazanych, liczba osób przekazywanych do Polski powinna wrócić do normy sprzed 2017 r., a zatem do około 250 osób rocznie.

W świetle powyższego zaistnieje konieczność przygotowania do 2017 r. dodatkowych miejsc w zakładach karnych.

Potrzeby w tym zakresie powinna zabezpieczyć realizacja zadania inwestycyjnego polegającego na budowie trzech pawilonów zakwaterowania dla osadzonych wraz z infrastrukturą towarzyszącą. Inwestycja zostałaby rozpoczęta w 2012 r., a zakończona w 2016 r. Spowoduje to dodatkowe skutki dla budżetu państwa w latach 2012 – 2016 w wysokości 82 644 tys. zł. Inwestycja obejmie następujące zadania:

- Zadanie inwestycyjne pod nazwą „Budowa pawilonu penitencjarnego typu zamkniętego w Areszcie Śledczym w Hajnówce” – rok rozpoczęcia 2008, wartość kosztorysowa 15 556 tys. zł. Zadanie to zostało wstrzymane w 2009 r. ze względu na blokadę środków dla więziennictwa. Na zadanie poniesiono wydatki w wysokości 1 259 tys. zł. Zaawansowanie robót jest na poziomie stanu zerowego, tzn. wykonano ściany fundamentowe bez płyty stropowej oraz przyłącze kanalizacyjne. Pojemność: 250 miejsc zakwaterowania dla osadzonych. Aby pawilon funkcjonował prawidłowo, należy dodatkowo rozbudować budynek sali widzeń (wartość kosztorysowa zadania 5 800 tys. zł) i rozbudować kuchnię (wartość kosztorysowa zadania – 700 tys. zł).
- Zadanie inwestycyjne pod nazwą „Budowa pawilonu penitencjarnego typu zamkniętego w Zakładzie Karnym w Rzeszowie” – rok rozpoczęcia 2008, wartość kosztorysowa 16 596 tys. zł. Zadanie zostało wstrzymane w 2009 r. ze względu na blokadę środków dla więziennictwa. Na zadanie poniesiono

wydatki w wysokości 1 196 tys. zł. Zaawansowanie robót jest na poziomie stanu zerowego. Pojemność: 258 miejsc zakwaterowania dla osadzonych. Aby pawilon funkcjonował prawidłowo, należy dodatkowo wybudować budynek więziennie-usługowy (wartość kosztorysowa zadania 7 000 tys. zł).

- Zadanie inwestycyjne pod nazwą „Adaptacja budynku po PPO na pawilon penitencjarny typu zamkniętego w Zakładzie Karnym w Grudziądzu” – rok rozpoczęcia 2008, wartość kosztorysowa 38 186 tys. zł. Zadanie wstrzymane w 2009 r. ze względu na blokadę środków dla więziennictwa. Na zadanie poniesiono wydatki w wysokości 1 739 tys. zł, po wykonaniu robót rozbiórkowych prace wstrzymano. Pojemność: 432 miejsca zakwaterowania dla osadzonych. Aby pawilon funkcjonował prawidłowo, należy zmodernizować kotłownię (wartość kosztorysowa zadania – 3 000 tys. zł).

Reasumując, wartość kosztorysowa ww. zadań wynosi 86 838 tys. zł. Wydatki poniesione do 2010 r. wyniosły 4 194 tys. zł, wydatki do poniesienia po 2010 r. wyniosą 82 644 tys. zł, z czego 20,77 % kosztów (to jest 17 169 tys. zł) zostanie poniesiona z budżetu Centralnego Zarządu Służby Więziennej, zaś w pozostałym zakresie (65 475 tys. zł) inwestycje wymagać będą dofinansowania z budżetu państwa. Uzyskana pojemność wyniesie 940 miejsc zakwaterowania dla osadzonych.

Przyjmując, iż nowe inwestycje związane z utworzeniem 940 nowych miejsc dla osadzonych zostaną rozpoczęte w 2012 r, a zakończą się w 2016 r., wydatki dla Skarbu Państwa na ich realizację na przestrzeni lat 2012 – 2016 będą przedstawiały się następująco:

rok 2012 – 800 tys. zł ze środków finansowych pozostających w dyspozycji Ministra Sprawiedliwości,

rok 2013 – 5 600 tys. zł ze środków finansowych pozostających w dyspozycji Ministra Sprawiedliwości, 22 400 tys. zł z budżetu państwa,

rok 2014 – 5 200 tys. zł ze środków finansowych pozostających w dyspozycji Ministra Sprawiedliwości, 20 800 tys. zł z budżetu państwa,

rok 2015 – 3 600 tys. zł ze środków finansowych pozostających w dyspozycji Ministra Sprawiedliwości, 14 400 tys. zł z budżetu państwa,

rok 2016 – 1 969 tys. zł ze środków finansowych pozostających w dyspozycji Ministra Sprawiedliwości, 7 875 tys. zł z budżetu państwa.

razem — 17 169 tys. zł. ze środków finansowych pozostających w dyspozycji Ministra Sprawiedliwości, 65 475 tys. zł z budżetu państwa.

Od 2017 r. będą natomiast ponoszone wydatki związane z utrzymaniem 940 osadzonych w jednostkach penitencjarnych. Wysokość tych wydatków w 2017 r. jest szacowana na 33 546 tys. zł, co obejmuje wydatki na wynagrodzenia dla 313 dodatkowych etatów funkcjonariuszy (do wyliczeń przyjęto, że na jednego funkcjonariusza przypada trzech osadzonych). Miesięczne wydatki na utrzymanie jednego osadzonego wyniosą łącznie 2 974 zł.

Wydatki w latach 2018 – 2020 zostały określone na poziomie 2017 r. – po powiększeniu o prognozę średniorocznego wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych na dany rok budżetowy, przyjętego w Wytycznych Ministra Finansów dotyczących stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw, powiększonego o punkt procentowy. Wydatki na 2021 r. zostały ustalone na poziomie 2020 r., ponieważ powołane wyżej Wytyczne nie zawierają prognozy na 2021 r.

Rok 2018 – 33 546 tys. zł x 103,4 % = 34 686 tys. zł;

Rok 2019 – 34 686 tys. zł x 103,4 % = 35 865 tys. zł;

Rok 2020 – 35 865 tys. zł x 103,4 % = 37 084 tys. zł;

Rok 2021 – 37 084 tys. zł.

Ponadto przyjęto, iż w każdym roku, począwszy od 2011 r., oddawane będzie około 300 nowych miejsc (w 2012 r. nawet 523 miejsca) w zakładach karnych i aresztach śledczych. W ten sposób przez 6 lat do 2017 r. będzie można uzyskać około 1.800 miejsc w ramach środków finansowych, które są już zabezpieczone w budżecie więziennictwa, łącznie z kosztami utrzymania 1.800 skazanych. W tym zakresie projektowana ustawa w latach 2012 – 2016 nie spowoduje dodatkowych skutków finansowych dla budżetu państwa.

Celem ustawy, w rozumieniu art. 50 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 157, poz. 1240, z późn. zm.), jest pozyskanie

940 nowych miejsc dla skazanych w zakładach karnych, zaś miernik określający stopień realizacji celu stanowi % realizacji zadania w danym roku.

Należy ponadto nadmienić, że rzeczywiste koszty wykonania projektowanej ustawy obejmą również koszt wykonywania kar pozbawienia wolności orzeczonych w państwach członkowskich Unii Europejskiej po przejęciu tych kar do wykonania w Polsce. Można szacować, że w latach 2012 – 2021 będzie to liczba ok. 11 tys. skazanych, co do których jednostkowy miesięczny koszt utrzymania wyniesie ok. 2 400 zł, a następnie ok. 2 900 zł. Koszty te zostaną pokryte w ramach limitów budżetowych Ministerstwa Sprawiedliwości.

Z uwagi na fakt, że przedmiotowy projekt realizuje zadania wynikające z członkostwa Polski w Unii Europejskiej, a także biorąc pod uwagę, że nie jest możliwe opracowanie mechanizmów korygujących zgodnie z art. 50 ust. 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, art. 5 projektu nie zawiera takich mechanizmów.

W zakresie skutków finansowych związanych z implementowaniem decyzji ramowej o probacji, brak jest danych statystycznych dotyczących liczby obywateli polskich skazanych w państwach Unii Europejskiej na kary, które podlegałyby ewentualnemu wykonaniu w Polsce. Można jednak założyć, że ponieważ osoby te na ogół mają rzeczywiste miejsce pobytu w tych państwach, liczba przekazywanych wyroków nie będzie znaczna, tak więc ustawa w tym zakresie nie spowoduje skutków wykraczających poza przewidziane w budżecie koszty wykonania orzeczonych kar.

Odnosząc się do zagadnienia pochodzenia środków, z których będą finansowane wydatki związane z wdrożeniem projektowanej ustawy w 2012 r., należy zauważyć, iż wydatki te nie zostały zabezpieczone w projekcie budżetu państwa w części 37 Sprawiedliwość. Limit wydatków dla części 37 został określony przez Ministra Finansów na 2012 r. na poziomie 2011 r., powiększonego zgodnie z regułą wydatkową o średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych na dany rok budżetowy, przyjęty w założeniach do projektu budżetu na rok 2012, powiększony o 1 punkt procentowy.

W 2012 r. wydatki w wysokości 800 tys. zł na realizację budowy trzech pawilonów zakwaterowania dla osadzonych wraz z infrastrukturą towarzyszącą zostaną poniesione w ramach wydatków zaplanowanych w budżecie państwa w części 37 Sprawiedliwość przez ograniczanie innych zadań.

Nowelizacja ustawy o Krajowym Rejestrze Karnym będzie się wiązać z koniecznością poniesienia wydatków z budżetu państwa w części 37 Sprawiedliwość w 2012 r. w wysokości 20 tys. zł. Wydatki te zostaną przeznaczone na dostosowanie systemu informatycznego Krajowego Rejestru Karnego i zostaną zabezpieczone w ramach środków finansowych zaplanowanych w budżecie państwa w części 37 Sprawiedliwość na 2012 r., zatem nie spowodują dodatkowych skutków finansowych dla budżetu państwa.